

BORSTKANKERMAAND KIJKJE IN DE OK

Haar borst is nu kleiner, haar leven langer

‘Slecht nieuws, u heeft borstkanker.’ Elke dag krijgen 47 vrouwen deze klap te verwerken. Vanwege de Borstkankermaand volgde deze krant Eveline. In de ok wordt een kwaadaardige knobbel uit haar borst gehaald.

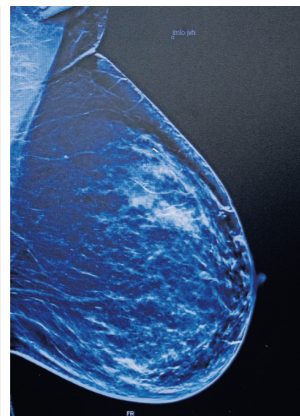
Hanneke van Houwelingen
Eindhoven

Met een groene markeerstift en een lijnaal tekent Maarten Hoogbergen, plastisch chirurg, strakke lijnen op de linkerborst van Eveline Semper (52). Er hebben inmiddels zoveel artsen naar haar naakte lijf gekeken dat de patiënte geen krimp geeft. Haar blik dwaalt naar het kruisje, links boven haar tepel. Daar zit de tumor. Daar gaan de artsen straks snijden.

Vannacht, toen ze niet kon slapen, knield Eveline bij haar bedrand. Ze vroeg God of hij de artsen wilde begeleiden. ‘Geef mij vertrouwen dat dit goed komt’, bad ze.

Het is één minuut over twee. Ok 13 in het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven is gereed voor de laatste operatie die dag. Eveline is onder narcose gebracht en ligt onder een tentje van groene lakens. Alleen haar borsten – een volle cup C – zijn zichtbaar.

Het is druk aan haar bed: vier chirurgen (oncoloog, plastisch en twee in opleiding), twee operatieassistenten en een anesthesist. Yvonne van Riet, chirurg-oncoloog, is vandaag de baas in deze ok. Met haar hand drukt ze op de linkerborst. En nog eens. De tumor die een half jaar geleden nog bijna 4 centimeter was, is door de chemo’s geslonken naar minder dan 1 centimeter. Het knobbeltje is niet eens meer te voelen. Zelfs op de scans lijkt de kanker verdwenen. Toch moet Eveline geopereerd worden, om er zeker van te zijn dat er geen kwaadaardige cellen achterblijven.

▲ Foto van Evelines borst. Het witte vlekje is de tumor.

Buiten het ziekenhuis staat een doodzenuwachtige echtgenoot. Hij rookt meer sigaretjes dan hij later aan zijn vrouw zal opbiechten. Vlak na de diagnose, een half jaar geleden, had Eveline hem gevraagd of hij een amputatie van haar borst erg zou vinden. ‘Je blijft tenslotte een man.’ Maar Richard had haar het beste antwoord gegeven dat een vrouw

“Zonder die controle was ik misschien wel te laat geweest...”

— Eveline Semper, patiënt

zich kon wensen: ‘Als dat nodig is om langer samen te kunnen zijn...’

De borst hoeft er niet af, verzekert chirurg Van Riet in de ok. ‘De inzichten zijn veranderd. Tien jaar geleden hadden we zeker een amputatie uitgevoerd. Nu weten we dat een borstbesparende operatie evenveel overlevingskansen biedt.’ Niettemin is de ingreep van vandaag groot. Ze zal straks een flink stuk van de linkerkant moeten verwijderen, waardoor de borst kleiner wordt.

Maar waar moet een chirurg beginnen als de tumor met het blote oog niet meer te vinden is? Een jodiumzaadje dat al maanden geleden met een holle naald in Evelines borst is geplaatst, biedt soelaas. Het staafje, ter grootte van een hagelkorrel, markeert exact de plek waar de kanker is ontstaan en geeft lichte radioactieve straling af. Een geigerteller (stralingsdetector) weet het zaadje feilloos op te sporen. Het Catharina Ziekenhuis was het eerste ziekenhuis in het land dat in 2003 met deze techniek begon.

Ok 13 vult zich met gezoem dat steeds luider en hoger wordt. De geigerteller slaat alarm, vlak bij dat groene kruisje aan de linkerkant. Van Riet weet genoeg en zet de eerste snee. Met vaste hand, en recht boven de tepel.

Voorzichtig snijdt ze de huid los van het borstweefsel en flap het vel opzij als een envelop. Ze probeert zo veel mogelijk huid te sparen, zodat de plastisch chirurg straks voldoende heeft om een mooie reconstructie te maken.

In het Catharina Ziekenhuis vinden jaarlijks zo’n 300 borstkankeroperaties plaats. Wanneer meer dan

▼ Eveline werd geopereerd aan de tumor in haar borst. Haar beste vriendin (foto linksboven) en haar man (tweede foto van links) gingen met haar mee.

FOTO'S SHODY CAREMAN

30 procent van de borst verwijderd moet worden, zoals nu, opereren de chirurg-oncoloog en plastisch chirurg samen. Zo krijgt de patiënt direct een reconstructie en ondergaat ze niet twee keer een zware operatie. Dat gebeurt zo’n 35 keer per jaar.

Het is opvallend rustig in Ok 13. Waar in televisieseries de patiënt vaak liters bloed verliest en de gaasjes niet aan te slepen zijn, vloeit er in het Eindhovense ziekenhuis nauwelijks bloed. Van Riet gebruikt een elektrisch mes dat – als ze op het blauwe knopje drukt – direct kapotte bloedvaatjes dichtschroeft.

De geur van verbrand vlees dringt in de neusgaten. De aanwezigen ruiken het niet meer. Gewenning, zeggen ze. Al is iedereen in het begin van zijn carrière weleens flauwgevallen in de operatiekamer. De truc is af en toe even weg te kijken van de patiënt. Als je te lang naar een wond als deze staart – borstweefsel bestaat uit gele, flubberige vetmassa en melkkliertjes – gaat het mis.

Met het multifunctionele mes snijdt Van Riet het weefsel rondom het jodiumzaadje weg. Als een goudzoeker controleert ze steeds opnieuw of ze het juiste gebied te pakken heeft. De detector stoot enthousiast geluidjes uit.

Angst

Ondertussen wordt Richard, Evelines man, gebeld door familie op Curaçao die ondanks de afstand van minuut tot minuut meeleeft. Vriendin Roberta doodt de tijd in het nabijgelegen winkelcentrum. Ze koopt niks.

De twee zijn gespannen. Vanochtend, vlak voordat Eveline onder het mes ging, probeerden ze haar even af te leiden. Die borstverkleining, bijvoorbeeld, zou nog weleens een zege kunnen zijn, grapt Roberta. ‘Als je ouder wordt doet de zwaartekracht helaas zijn werk, maar die van jou kijkt straks naar de sterren.’ Het geschater was op de gang te horen.

Terug naar Ok 13. Het gaat er niet bepaald zachtzinnig aan toe. De borst wordt met driepootjes (die lijken op een vork) uit elkaar getrokken, zodat de chirurg een stuk weefsel van 7 centimeter dik kan wegsnijden. Dat is meer dan Van Riet aanvankelijk van plan was. ‘Ik voelde een verdikking en moest ter plekke een ander besluit nemen.’

Het weefsel verdwijnt in een emmertje, dat direct naar het lab wordt gestuurd. Evenals een paar lymfeklieren. Als de tumor wil uitzaaien, voert hij zijn cellen af via deze zogenoemde poortwachtersklieren.

Ook al lieten de echo’s tot nu toe geen uitzaaingen zien: dat blijft het enige waar Eveline echt bang voor is. ‘Allebei mijn ouders zijn overleden aan kanker. Ik heb dus nooit gedacht: waarom ik? Maar ben wel bezorgd dat de kanker zich verder verspreidt.’

Voor het eerst spreekt de Antilliaanse openlijk over haar ziekte.

‘Thuis was het onderwerp taboe. Mijn ouders spraken over het ‘k-woord’. Maar ik weet nu dat praten helpt bij de verwerking. Die boodschap wil ik meegeven aan vrouwen die hetzelfde meemaken.’ Ze slikt de tranen weg. ‘Mijn ouders zouden trots op mij zijn geweest.’

Bij Eveline werd de tumor ontdekt tijdens een jaarlijkse controle, in een goed te behandelen stadium. ‘Zonder die controle was ik misschien wel te laat geweest’, denkt ze.

“Geef jezelf niet de schuld. Het ligt nóóit aan de vrouw, altijd aan de tumor”

—Yvonne van Riet, oncoloog

Dat is moeilijk te zeggen, meent Van Riet. De oncoloog heeft geregeld vrouwen op haar spreekuur die zich schuldig voelen. ‘Hoe kunnen ze dat knobbeltje nou gemist hebben, vragen ze dan. Maar borstweefsel is hobbelig van zichzelf. Bovendien is de tumor soms een knobbel, soms een vlek. Geef jezelf niet de schuld. Het ligt nóóit aan de vrouw, altijd aan de tumor.’

Inmiddels is Van Riet van plaats gewisseld met haar collega en plastisch chirurg Maarten Hoogbergen. ‘Nu komt het leukste deel van de operatie’, vindt hij zelf. ‘Als de chirurg een defect maakt, maken wij het weer heel.’ Maar een leuk aangezicht

is het beslist niet. De ronde vrouwelijke vorm is compleet verdwenen. Dit is een krater. ‘Nu denk je misschien: komt dit óóit nog goed? Let maar op’, belooft Hoogbergen. Hij wijst op de groene viltstiftlijnen op de huid. Die heeft hij niet voor niets getekend. Dat is het patroon waarmee hij stapje voor stapje een symmetrische – weliswaar kleinere – borst opbouwt.

Tevreden

Hoogbergen – ook wel bekend als de chirurg die mensen met overtollig vel weer een strak lijf geeft – gebruikt dezelfde technieken als bij een borstverkleining. Het weefsel dat hij normaal gesproken onderaan de borst weghaalt omdat de patiënt te zware borsten heeft, duwt hij nu richting de leemte. Daarmee is de klus nog niet geklaard. Als de plastisch chirurg de borst nu zou sluiten, zou de tepel te laag zitten. Daarom moet de tepel bijna in zijn geheel worden losgesneden en naar boven worden verplaatst. Soms komt het voor dat de tepel afsterft tijdens de operatie. Maar vandaag niet.

Hoogbergen snijdt, duwt en vouwt. Een origamipatroon is er niks bij. Met nietjes brengt hij de huid weer samen. Later zal hij dit nog eens fijntjes overdoen met hecht draad, maar eerst houdt hij even stil om het resultaat te beoordelen. De chirurg knikt tevreden.

Dit is voor collega Van Riet het seintje om Evelines echtgenoot te bellen. Het is 16.10, twee uur en negen minuten later. Richard hoort maar vier woorden: ‘Alles is goed ge-gaan.’